

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นระยะเวลาถึง 55 ปี ปัญหาหนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการเมือง ให้มีความมั่นคงและมีความต่อเนื่อง คือ การที่ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของระบบการเมืองขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั่นเอง

จากการศึกษาถึงอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทย (เสริม มูลณะ-ทิตานนท์ และเน่งน้อย นพมาศ 2520 : 45) พบว่า นอกจากการเข้ามีส่วนร่วมโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่น ๆ เช่น การช่วยโฆษณาหาเสียง การบริจาคเงินช่วยพรรคการเมือง การร้องเรียนโดยการเขียนคำร้องหรือเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง ฯลฯ ยังอยู่ในวงจำกัดมาก และสำหรับการเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น จำนวนของการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของคนไทยก็มีแนวโน้มขึ้น ๆ ลง ๆ ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่พัฒนาแล้วที่จำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง

นักรัฐศาสตร์ในหลายประเทศได้ทบทวนการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้ความสำคัญกับแง่มุมต่าง ๆ กัน เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลอันได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ บุคลิกภาพ แบบต่าง ๆ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ปัจจัยที่เป็นตัวแปรด้านสถานะทางสังคมหรือภูมิหลังได้แก่ เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

ข่าวสารทางการเมืองที่แต่ละบุคคลได้รับก็อาจจัดเป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล (Almond and Verba 1965:20)

กล่าวคือการ เขามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีอัตราสูง เพียงใดและมีประสิทธิภาพ เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับว่าประชาชนมีความรอบรู้ทางการเมือง รู้ถึงความเป็นไปของบ้าน เมือง เพียงใด จึงมีผู้เสนอข้อพิจารณาว่า การที่ประเทศไทยประสบปัญหาในการพัฒนาระบบ ประชาธิปไตยมาโดยตลอดนั้นอาจเป็นเพราะประชาชนขาดความสนใจ ความรอบรู้ต่อข่าวสาร การเมืองและความเป็นไปของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการ เพิกเฉยต่อบทบาทในการ เขามีส่วนร่วมทางการเมืองอัน เป็นส่วนที่ป้อน เข้าสู่ระบบการเมืองที่ สำคัญ ถ้าสมาชิกของระบบการเมือง เป็นผู้สนใจและมีความรู้ในข่าวสารทางการเมืองอย่างดี ก็มีแนวโน้มที่ จะจะปฏิบัติหน้าที่และมีบทบาทของพลเมือง ในระบบประชาธิปไตยโดยอ้อมมีประสิทธิภาพ มีความผูกพันต่อระบบการเมืองอย่างแน่นหนา อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพทางการเมือง (Deutsch 1963 : 13)

การสื่อสารซึ่ง เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิดเห็น ตลอดจนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม โดยผ่านช่องสารอย่างใดอย่างหนึ่ง (Rogers and Shoemaker 1971 : 18 - 21) จึงน่าจะมียบทบาทในเรื่องนี้ได้อย่างมาก เพราะการสื่อสารทำให้มนุษย์สามารถ เรียนรู้ ความคิดใหม่ ๆ กระตุ้นให้มีการ เปลี่ยนแปลงทางการเมือง เข้าใจการ เปลี่ยนแปลงนั้น ตระหนัก ถึงความสำคัญของตนเองในทางการเมืองและในที่สุดประชาชนจะ เขามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ในการเมืองได้ (อำพล สิงทโกวินทร์ และสวัสดิ์ ภฤตวรรษนันท์ อัศสำเนา) ดังการวิจัยใน ชนบทอินเดียสองแห่งเกี่ยวกับการสื่อสารและการพัฒนาที่พบว่า การสื่อสารช่วยให้ประชาชน ตระหนักถึงความสำคัญในอำนาจของคนและเป็นตัวกระตุ้นให้ เขามีส่วนร่วมทางการเมือง (Rao 1966 : 6-9) หรืออย่างน้อยก็สามารถใช้พลังของสื่อในการสร้างและพัฒนาความเข้าใจใน เรื่องเกี่ยวกับการเมือง (Political Cognition) ให้แก่ประชาชนได้ (Becker, McCombs and McLeod 1975 : 21-63) และในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2475 หนังสือพิมพ์ ก็ได้ชื่อว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทในการฟื้นฟูความคิดประชาธิปไตย (พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม 2520 : 24) ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้กล่าวว่าสื่อมวลชนเปรียบเสมือน "พลังแฝง" ที่สามารถใช้ในการ พัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทยได้ (บุญเลิศ ศุกคิลล 2521 : 30-54)

นิสิตนักศึกษาในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่กำลังพัฒนา มักมีบทบาททางการเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถาบันอุดมศึกษามีความเป็นตัวของตัวเอง และมีอิสระมากกว่ากลุ่มบุคคลอื่น ๆ สถาบันอุดมศึกษาซึ่งจัดการศึกษาระดับสูงมุ่งที่จะให้

นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ความคิดใหม่ ๆ ที่ก้าวหน้าและผู้ที่ผ่านมาการศึกษาในระดับนี้มักได้รับการยอมรับจากสังคมว่ารู้และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้ดี เป็นกลุ่มคนที่โดยลักษณะแล้วมีความต้องการสูง ความคิดเป็นอิสระ เสรีมากและยังต้องการเข้ามามีส่วนผลักดันการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยการมีส่วนร่วมทางการเมือง (เอกมล ฉายจันทร์ 2519 : 230-237) นิสิตนักศึกษาจึงมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (สุจิต บุญขงการ 2522 : 1-30)

นักศึกษาวิทยาลัยครูนครสวรรค์ส่วนใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะออกไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ในชนบท และมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้นำทางความคิดของประชาชนในชนบท และเป็นพลังสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ ความคิด ข่าวสาร ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จึงจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครูนครสวรรค์ เพื่อนำผลจากการศึกษามา เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุงการจัดการศึกษาในด้านนี้แก่นักศึกษาวิทยาลัยครูนครสวรรค์ให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเมืองการเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครูนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเมืองการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเมืองการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนของนักศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และโปรแกรมวิชาเอก
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และโปรแกรมวิชาเอก
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเมืองการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนของนักศึกษาแตกต่างกันตาม เพศ ระดับการศึกษา และโปรแกรมวิชาเอก
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแตกต่างกันตาม เพศ ระดับการศึกษา และโปรแกรมวิชาเอก
3. การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการ เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครุนครสวรรค์ที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน เท่านั้น และผู้วิจัยได้เลือกสื่อมวลชนที่มีความสำคัญและคุ้นเคยกับนักศึกษา เป็นอย่างดีมาศึกษา เพียง 4 ประเภท ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการ เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เฉพาะกรณีของนักศึกษาวิทยาลัยครุนครสวรรค์เท่านั้น ผลการศึกษาวิจัยไม่อาจนำไปใช้อธิบายคุณลักษณะของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งอื่นซึ่งมีลักษณะแตกต่างออกไป นอกจากนี้ตัวแปรอิสระที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และโปรแกรมวิชาเอกเท่านั้น มิได้ศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อการวิจัยครั้งนี้ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้เข้าใจสภาพและปัญหาการ เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนของนักศึกษา
2. ช่วยให้ เข้าใจสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

๓. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อ เสริมสร้างทัศนคติและ พฤติกรรมทางการเมืองที่ดีแก่นักศึกษา

๔. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางนิเทศศาสตร์ในด้านการ เปิดรับข่าวสารการเมืองจาก สื่อมวลชน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

"ข่าวสารการเมือง" หมายถึงข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางการเมือง ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นข่าวในประเทศหรือต่างประเทศ หรือข่าวเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองของนักศึกษา

"สื่อมวลชน" หมายถึง วิทยู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร

"การเปิดรับข่าวสารการเมือง" หมายถึง การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ การอ่าน หนังสือพิมพ์และการอ่านนิตยสาร เกี่ยวกับข่าวสารการเมือง ผู้วิจัยจำแนกนักศึกษาที่เปิดรับ ข่าวสารการเมืองออกเป็น ๓ ระดับดังนี้ นักศึกษาที่เปิดรับข่าวสารการเมืองน้อยหมายถึง นักศึกษาที่เปิดรับข่าวสารการเมืองน้อยกว่าสัปดาห์ละ ๔ ครั้ง นักศึกษาที่เปิดรับข่าวสารการเมืองปานกลางหมายถึงนักศึกษาที่เปิดรับข่าวสารการเมืองสัปดาห์ละ ๔ ถึง ๕ ครั้ง นักศึกษาที่เปิด รับข่าวสารการเมืองมากหมายถึงนักศึกษาที่เปิดรับข่าวสารการเมืองทุกวัน

"นักศึกษา" หมายถึงนักศึกษาวิทยาลัยครูนครสวรรค์ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๓๑

"ระดับการศึกษา" หมายถึงชั้นปีที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๓๑ ผู้วิจัย จำแนกออกเป็น ๒ ระดับดังนี้

๑. ระดับอนุปริญญา ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรอนุปริญญาและนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ - ๒ ที่ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี (หลักสูตร ๔ ปี)

๒. ระดับปริญญา ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีหลังอนุปริญญา และ นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ - ๔ ที่ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี (หลักสูตร ๔ ปี)

"โปรแกรมวิชาเอก" หมายถึง วิชาเอกที่นักศึกษาสมัครเข้าศึกษา ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. โปรแกรมวิชาเอกทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ โปรแกรมวิชาเอกวารสารและการประชาสัมพันธ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การจัดการทั่วไป อังกฤษธุรกิจ บริหารธุรกิจ วัฒนธรรมศึกษา การศึกษาปฐมวัย การอนุบาลศึกษา การประถมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ศิลปศึกษา พลศึกษา คหกรรม ดนตรีและนาฏศิลป์

2. โปรแกรมวิชาเอกทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ โปรแกรมวิชาเอก เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป วิทยาศาสตร์สุขภาพ เกษตรศาสตร์ พืชศาสตร์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ไฟฟ้าและอุตสาหกรรมศิลป์

"การมีส่วนร่วมทางการเมือง" หมายถึง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีจุดประสงค์โดยตรงและทางอ้อมที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ผู้วิจัยจำแนกนักศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับดังนี้ นักศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย หมายถึง นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรนาน ๆ ครั้ง นักศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองปานกลาง หมายถึง นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรเป็นบางครั้ง และนักศึกษาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก หมายถึง นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรบ่อยครั้ง หรือทุกครั้ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย